

СОФИЙСКА
АДВОКАТСКА
КОЛЕГИЯ

СОФИЙСКА АДВОКАТСКА КОЛЕГИЯ
София 1309
бул. Тодор Александров 137, ет.2 и 3
register@sak-sas.bg

Изх. № 1595

Дата: 25.09.2024 г.

**ДО
ПЕТДЕСЕТОТО НАРОДНО СЪБРАНИЕ
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ**

**ДО
КОМИСИЯ ПО КОНСТИТУЦИОННИ И
ПРАВНИ ВЪПРОСИ**

**На вниманието на:
Г-жа Анна Александрова, Председател на
ККПВ**

СТ А Н О В И Щ Е

Относно: Законопроект за изменение и допълнение на Закона за адвокатурата, приет от Народното събрание на 11.09.2024 г., върнат за ново разглеждане след вето на Президента на Република България

**От
Софийската адвокатска колегия,
представявана от Председателя на САК –
адвокат Стефан Марчев**

Уважаема госпожо Александрова,

Уважаеми народни представители, членове на Комисията по конституционни и правни въпроси,

На 20.09.2024 г. Президентът на Република България върна за ново обсъждане в Народното събрание § 2, т. 2, § 9, § 10, § 11 и § 14 от Закона за изменение и допълнение на Закона за адвокатурата, приет от Народното събрание на 11 септември 2024 г.

Софийски адвокатски съвет в хода на законодателната процедура изрази становище преди разглеждането на законопроекта на първо четене в Комисията по конституционни и правни въпроси (**Становище вх. № ККПВ-50-439-00-11/05.08.2024 г.**), което беше подкрепено от председателите на всички адвокатски колегии в страната.

Преди второ четене и по повод отправени конкретни възражения срещу разпоредби от законопроекта в становища на Върховен касационен съд беше изразено второ становище (**Становище вх. № ККПВ-50-439-00-13/02.09.2024 г.**), подкрепено от председателите на всички адвокатски колегии в страната.

И в двете становища се съдържат съображения в подкрепа на законопроекта, приет на 11.09.2024 г., които дават и аргументиран отговор на доводите, изложени във вето на Президента на Република България, с което законът е върнат за повторно разглеждане. Считаме доводите във вето за неоснователни.

Молим, при повторното разглеждане на законопроекта да имате предвид всичко изложено в двете становища от 05.08.2024 г. и от 02.09.2024 г., както и изложените по-долу конкретни съображения, систематизирани съобразно доводите във Вето:

1. Относно промените в правния режим на особените представители (§ 2, т. 2, § 10, т. 1, § 11, т. 1 и § 14 от ЗИД на Закона за адвокатурата).

1.1. Несъстоятелни са доводите във вето, че предвидения в приетия ЗИД на Закона за адвокатурата ред за определяне на размера на възнаграждението на особените представители противоречи на правото на ЕС и не е съобразено с тълкуването на чл. 101, параграф 1 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС), което Съдът на ЕС вече е дал по две преюдициални запитвания от България (през 2017 г. по съединени дела С-427/16 и С-428/16 и през 2024 г. по дело С-438/22). За да се аргументира вето по отношение на тези разпоредби е посочено, че *„като Висшият адвокатски съвет, така и местните адвокатски съвети не са публичен орган и при определяне на възнагражденията на особените представители ще действат като сдружение на предприятия по смисъла на чл. 101 ДФЕС.“*, като *„това влиза в разрез с условията на свободния пазар и противоречи на правилата на ЕС в областта на конкуренцията.“*

Възлагането на правомощие на местните адвокатски съвети (не на Висшия адвокатски съвет, както неточно се сочи във вето) да определят размера на възнаграждението на особените представители в случаите, в които не е приложим Закона за правната помощ¹ не нарушава правилата на свободния пазар и не носи риск от ограничение на конкуренцията.

---

¹ Разпоредбата на чл. 29, ал. 7 от ГПК (която се създава с § 10, т. 1 ЗИДЗА) изрично предвижда: *„Когато е допусната правна помощ съгласно Закона за правната помощ, съответният адвокатски съвет не определя възнаграждение на особения представител при условията на ал. 6.“* и беше включена по предложение на присъствали в хода на законодателната процедура магистрати, макар тази разпоредба да изглежда ненужна с оглед факта, че специалният Закон за правната помощ, при който възнагражденията

Нито едно конкретно решение на адвокатски съвет, взето на основание чл. 29, ал. 6 ЗА, с което се определя възнаграждение на особен представител няма да има характер на „забранено споразумение“ или на „съгласувана практика“, защото няма да е приложимо за всички адвокати и за всички случаи (за всички дела от определен вид), а ще има конкретно (еднократно) действие за конкретното производство (фаза от развитието му), по отношение на конкретния адвокат.

Обръщаме внимание, че именно българското законодателство **придават публични функции на органите на Адвокатурата**, а именно тези, свързани с регулиране на професията. Така съгласно чл.3 от Закона за признаване на професионалните квалификации (оповестена на <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/NIM/?uri=CELEX:32018L0958> предвижда регулираните професии да са тези, определени по решение на Министерския съвет за приемане на нарочен Списък на регулираните професии в Република България. В изпълнение на тази норма от ЗППК е прието Решение № 619 на МС от 20.07.2009 г. за приемане Списък на регулираните професии в Република България (*Обн., ДВ, бр. 61 от 31.07.2009 г., изм. и доп., бр. 30 от 17.04.2012 г., бр. 2 от 7.01.2014 г., доп., бр. 7 от 26.01.2016 г., изм. и доп., бр. 57 от 22.07.2016 г., изм., бр. 48 от 8.06.2018 г., изм. и доп., бр. 18 от 1.03.2019 г., доп., бр. 61 от 2.08.2019 г., изм. и доп., бр. 72 от 31.08.2021 г.*), който списък се поддържа актуален посредством текущи изменения на решението.

Списъкът съдържа следната информация досежно адвокатската професия:

СПИСЪК

на регулираните професии в Република България

по ред	Наименование на професията	Нормативен акт, който определя условията и реда за даване/признаване на право за упражняване на съответната професия	Орган, компетентен да взема решения по даване/признаване на право за упражняване на съответната професия
	2	3	4
18.	(Предишна т. 17 – ДВ, бр. 7 от 2016 г.) Адвокат	<u>Закон за адвокатурата</u>	Висшият адвокатски съвет

отново се определят от адвокатските съвети, но по друг ред, изключва прилагането на общия ред без да е налице специално правило за това, каквото е чл. 29, ал. 7 ГПК.

В тази им част съображенията във Ветото механично и без разбиране пренасят доводи за несъответствие с чл. 101, ал. 1 ДФЕС, изложени в цитираните дела на СЕС (съединени дела С-427/16 и С-428/16, и дело С-438/22), които са относими към уредбата (регулацията) на цени, приложими за всички случаи и по отношение на всички адвокати (каквата регулация е Наредба № 1 към момента, приета от Висшия адвокатски съвет като сдружение на предприятия според практиката на СЕС), но са абсолютно неприложими към конкретно решение на адвокатски съвет, с което по конкретно дело, на база на спецификите му и съобразно критериите, които предстои да бъдат уредени в Наредбата, приета от Министъра на правосъдието по предложение на Висшият адвокатски съвет, ще се определи възнаграждение на конкретен адвокат.

1.2. Следва да се подчертае, че възнагражденията на особените представители в случаите по чл. 29, ал. 6 ГПК няма да се определят произволно и по усмотрение на адвокатския съвет, а по реда на чл. 36, ал. 3 от Закона за адвокатурата: въз основа на критерии, утвърдени в акт, издаден от държавен орган – Министъра на правосъдието.

Разпоредбата на чл. 36, ал. 3 в редакцията, изменена със Закона за изменение и допълнение на Закона за адвокатурата (която разпоредба не е предмет на ветото), изрично предвижда, че когато не е уговорено възнаграждение в сключен договор между адвоката и клиента (каквито ще са всички случаи, в които възниква необходимост от назначаване на особен представител по чл. 29, ал. 6 ГПК, респ. чл. 11, ал. 3 ДОПК и чл. 137, ал. 6 АПК), по искане на съда, адвоката, адвоката от ЕС или клиента, адвокатски съвет *„с мотивирано решение определя възнаграждение въз основа на критериите, предвидени в наредба, издадена от министъра на правосъдието по предложение на Висшия адвокатски съвет, като отчита: 1. фактическата и правна сложност на случая; 2. засегнатия интерес; 3. условията, при които е възложено и оказано правно съдействие и защита; 4. времето за извършването и спешността ѝ; 5. квалификацията, опита и специализацията на адвоката.“*

Дори адвокатският съвет на всяка колегия да бъде възприет като „сдружение на предприятия“ по отношение на членуващите в колегията адвокати, няма как при получаване на искане на основание чл. 29, ал. 6 от ГПК, по което адвокатският съвет ще постановява мотивирано и конкретно решение по чл. 36, ал. 3 ЗА, като съобразява фактическата и правна сложност на случая, засегнатия интерес, условията, при които е възложено и оказано правно съдействие и защита и ще определя конкретно възнаграждение на адвокат, постановяваното конкретно решение да има характер на „забранено споразумение“, което да влияе на конкуренцията.

На следващо място, определеното от адвокатския съвет възнаграждение въз основа на критериите, утвърдени в акт на публичен орган – Министърът на

правосъдието, който ще приема Наредбата по чл. 36, ал. 5 от ЗАДв, няма да е задължително, а е предвиден нормативен механизъм страната, която следва да го внесе да направи възражение за прекомерност² и съответно съдът да намали възнаграждението.

По тези причини конкретното решение на адвокатския съвет, с което на основание чл. 36, ал. 3 и 5 ЗА във вр. с чл. 29, ал. 6 ГПК се определя възнаграждение на особен представител и се предлага на съда назначаването му при спазване на процедурата по чл. 29, ал. 6 ГПК, не е и не би могло да се разглежда като забранено споразумение, защото няма да има задължителен характер и нито ще определя минимални цени (защото определеното от адвокатския съвет възнаграждение, освен че е конкретно за делото, а не за всички дела от определен вид, ще може да бъде намалено от съда по реда на чл. 29, ал. 6, изр. 4) или максимални цени (защото с разпоредбата на чл. 36, ал. 5, изр. 2 изрично е предвидено, че адвокатът, на когото е определено възнаграждение от адвокатския съвет, което включва и случая на назначен от съда адвокат за особен представител, може да поиска определяне на допълнително възнаграждение преди приключване на делото).

1.3. Делата от 2016 на СЕС, на които се позовава Президента във ветото, касаят хипотези на адвокатски услуги извън особеното представителство, което има ограничено приложно поле и съществуваща нормативна уредба, изключваща конкуренцията както относно избора на особен представител, така и относно възнаграждението му (дори и то да се определя от съда, както е по действащата уредба единствено в хипотезите на чл. 47, ал. 6 ГПК, но не и в хипотезите на чл. 29 ГПК), и досега не е била възможна конкуренция относно размера му.

Особеното представителство дефинитивно не се осъществява на пазарен принцип, за да са относими мотивите на СЕС в Решенията по съединени дела С-427/16 и С-428/16, и дело С-438/22.

1.4. Следва да бъде отчетено, че общият брой на случаите, в които се стига до определяне на особен представител е около 1 % от общия годишен брой дела в страната и не е в състояние да повлияе на пазара на адвокатски услуги – всички други случаи, в които свободно и по договор между адвокат и клиент се уговарят адвокатски възнаграждения – какъвто е водещият принцип при новата уредба, съгласно чл. 36, ал. 1 ЗА (с измененията).

Според официални данни, включени в Анализа за натовареността на съдилищата, публичнодостъпен на сайта на ВСС ([Analiz-na-natovarenostta-prez-2022.pdf \(justice.bg\)](#)), общият брой новопостъпили дела във всички съдилища през 2022 г. е **507 572 дела**.

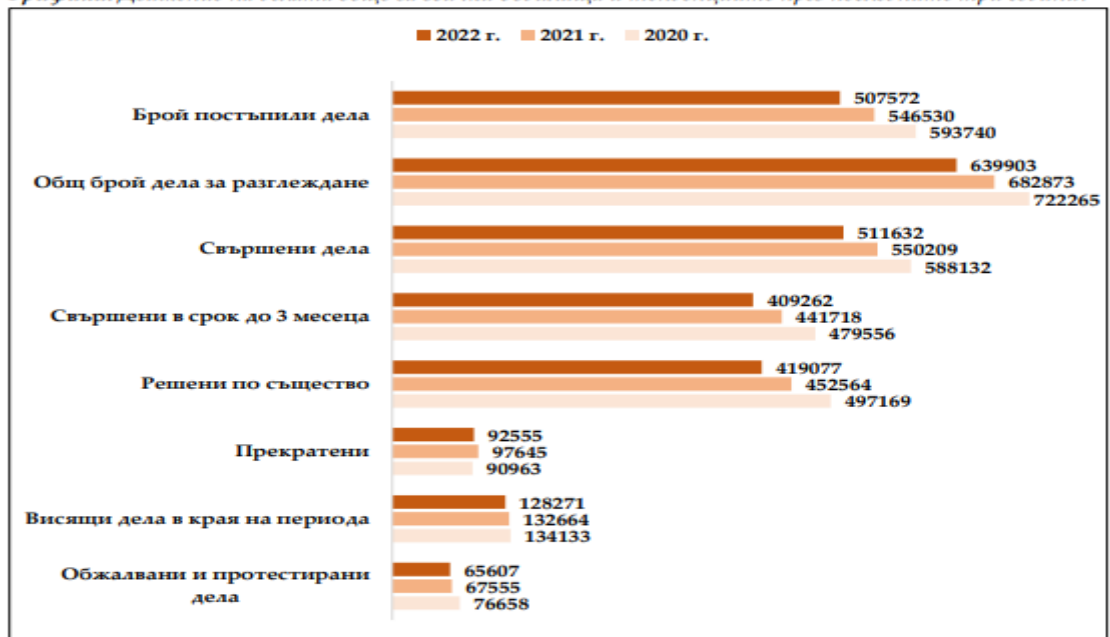
² В хипотезата на чл. 29, ал. 6 от ГПК и с оглед препращането към чл. 78, ал. 5 ГПК възражението за прекомерност следва да е съобразено с фазата на производството (обичайно неговото начало), но при всички същото следва да изхожда от страната, която следва да внесе депозит за възнаграждение на особения представител и да е мотивирано.

ОБОБЩЕНИ ДАННИ ЗА ДЕЙНОСТТА И НАТОВАРЕННОСТТА НА ВСИЧКИ СЪДИЛИЩА

• **Количествено изследване на показателите, характеризирани движението на делата през 2022 година:**

- Брой постъпили дела – 507 572 бр.;
- Брой дела за разглеждане - 639 903 бр.;
- Брой на свършените дела - 511 632 бр.;
- Брой на свършените в 3 месечен срок - 409 262 бр.;
- Брой на делата със съдебен акт по същество - 419 077 бр.;
- Брой на прекратените дела - 92 555 бр.;
- Брой на висящите дела в края на периода - 128 271 бр.;
- Брой на обжалваните и протестираните дела - 65 607 броя.

Графика: Движение на делата общо за всички съдилища и тенденциите през последните три години:

През 2022 г. от Софийска адвокатска колегия са определени адвокати за особени представители в общо 2 497 съдебни производства.³ Без да разполагаме с възможност да предоставим в кратките срокове за изразяване на становище по Ветото обобщена статистическа информация за всички адвокатски колеги в страната, предвид обичайното съотношение на броя дела, разпределен между съдилищата в гр. София и София-окръг и останалите съдебни райони, **вероятният общ брой дела, по които са определяни особени представители, не надхвърля 5-6000 дела за цялата страна.**

На фона на общия брой дела за година във всички съдилища - 507 572 дела, определянето на особен представител и възнаграждението му по не повече от 6000 дела (около 1 % от общия годишен брой дела в страната), не би могло по никакъв начин да има ефект, дори несъществен, върху пазара на адвокатски услуги по процесуално представителство (каквото биха

³ Статистическа информация и подробни данни са публичнодостъпни на сайта на САК: [~@8;>65=85 1, !?@02:8~@02=0-><>l-2020-2023.xlsx \(sak-sas.bg\)](https://sak-sas.bg)

представлявали всички останали около 500 000 дела), на който всеки адвокат свободно ще договаря възнаграждението си.

Ето защо решенията на адвокатските съвети по чл. 29, ал. 6 ГПК, респ. по чл. 36, ал. 3 и 5 ЗА за определяне възнаграждения на особени представители, не са и не биха могли да нарушават конкуренцията по смисъла на чл. 101, пар. 1 ДФЕС, а излаганите в тази насока доводи във Ветото са абсолютно несъстоятелни.

1.5. Неоснователни са доводите, че с новата уредба необосновано се изземали правомощия на съда, като преценката за размера на възнаграждението на особения представител се прехвърля изцяло на съответния адвокатски съвет.

И понастоящем уредбата не предвижда изрично компетентност на съда да определя размера на възнаграждението на особения представител.

Сред разпоредбите на чл. 29 от Гражданския процесуален кодекс⁴ липсва изрично правило, което да овластява съда да определя размера на възнаграждението на особения представител. Същевременно, в Закона за адвокатурата има изрично правило, което дава на адвокатските съвети такова правомощие. Разпоредбата на чл. 36, ал. 3 от Закона за адвокатурата и сега предвижда, че при липса на договор по искане на адвоката възнаграждението се определя от адвокатският съвет. Само в случаите по чл. 38, ал. 1 от Закона за адвокатурата, когато адвокатът е оказал безплатна адвокатска помощ, е предвидено възнаграждението да се определя от съда при спечелване на делото.

Хипотезите на особено представителство са сходни с тези по чл. 36, ал. 3 от ЗА (в действащата сега редакция), тъй като и в двата случая адвокатът работи без да има уговорено възнаграждение с клиента. Хипотезите на особено представителство не разкриват сходство с тези по чл. 38 от Закона за адвокатурата. В случаите по чл. 38, ал. 1 от Закона за адвокатурата е налице уговорка с клиента адвокатката помощ да му бъде предоставена безплатно, поради което те са неприложими за хипотези на особено представителство, при които подобна уговорка за безплатна адвокатска помощ е невъзможна (защото възможните хипотези на безплатна адвокатска помощ са изчерпателно изброени в чл. 38, ал. 1 от Закона за адвокатурата и защото в случаите на особено представителство, поначало, адвокатът не може да установи контакт с клиента, за да постигне уговорка за възнаграждение).

Промените в уредбата предвиждат да се доведе докрай общата компетентност на адвокатските съвети при липса на договор да се определя възнаграждението на адвоката (чл. 36, ал. 3 в новата редакция), като това правило ще бъде приложимо и за случаите на искане за определяне на особен представител. Освен че тази уредба е съобразена с принципите на независимост и самоуправление на адвокатурата (чл. 134, ал. 1 от Конституцията), е съобразена и с обстоятелството, че не съдът, а адвокатските съвети са запознати най-добре със спецификите на адвокатската работа. Процесуалното представителство е

---

⁴ Единствено в разпоредбата на чл. 47, ал. 6 ГПК е предвидено, че „Възнаграждението на особения представител се определя от съда...“, но същата има характер на специална разпоредба, която е приложима за назначаван особено представител в тези случаи, а не и в производствата, в които назначаването на особен представител е по реда на чл. 29, ал. 2 и 4 ГПК.

адвокатска работа, която не включва само процесуални изявления и участие в съдебни заседания, а значителна като ангажираност и натовареност извънсъдебна и невидима за съда работа. Адвокатската професия се упражнява не като държавна служба, а като свободна професия, което за съдии-държавни служители често е трудно рабираема, но изключително съществена разлика и води в момента до определяне на адвокатски възнаграждения на особени представители в размери например от 50 лв.

Отделно от това следва да бъде подчертано, че в ЗИДЗА на практика е предвиден съдебен контрол по отношение на определеното възнаграждение от адвокатския съвет, тъй като в случай на възражение за прекомерност съдът може да го намали. Уреденият механизъм в закона не е произволен и създаващ предпоставки за субективност според вижданията на отделни съдии⁵ (каквито са чести случаите при действащата уредба), а съобразно заложи в закона обективни критерии.

1.6. Необосновани са доводите, че с промените се засягали интересите на правосъдието и може да се нарушат правата на страните в гражданския процес.

Адвокатските съвети разполагат с достатъчно компетентност и опит (членовете им са адвокати с професионален опит и стаж, както и авторитет сред колегите си - съгласно чл.86, ал.3 от ЗА за членове на адвокатския съвет могат да бъдат избирани членове на адвокатската колегия, които имат най-малко 10 години юридически стаж, докато не рядко делата се решават от съдии с 1-2 години юридически стаж.), за да определят възнаграждението съобразно правилата на закона и на приетата от Министъра на правосъдието Наредба, като това не би довело до съществено забавяне на производството, нито ще постави други непреодолими трудности от гледна точка на защитата на правото на личен живот и други основни конституционни права на гражданите (макар да не става ясно какви други трудности се имат предвид в мотивите на ветото).

Адвокатските съвети имат опит с определянето на възнаграждения по дела, тъй като определянето на възнаграждения на адвокати е една от законово вменените на адвокатските съвети функции, съобразно правилото на чл. 89, т.18, вр. с чл. 36, ал. 3 от Закона за адвокатурата. Няма никаква обективна причина да се постави под съмнение способността на съветите на колегиите, да определят възнаграждения и в случаите на особено представителство, при това със същата ритмичност, с която и към момента определят особени представители, а в случаите

---

⁵ За илюстрация на произволния, необективен и напълно несъобразен със спецификите на адвокатската професия подход на отделни съдии, може да служи пример, в който състав на СГС, Търговско отделение, определя възнаграждение на особен представител в производство по чл. 155, т. 3 ТЗ (иск на СГП за прекратяване на търговско дружество) в размер на 100 лв. При подадената молба от особения представител по чл. 248 ГПК за изменение на решението по делото в частта за разностите, съдът оставя молбата без движение и указва на особения представител-адвокат, че поради противоречие между неговите интереси - да получи възнаграждение, и дружеството, от чието имущество в крайна сметка то ще се понесе, следва да му се назначи нов особен представител - за производството по чл. 248 ГПК, за което първият особен представител следва да внесе 100 лв. възнаграждение. Делото към момента е висящо, но същото е едно от десетките подобни дела, които хаят изключителен ресурс и на адвокатските съвети, и на съдебни служители и съдии, като причината за това е законодателната празнота и липсата на обща и ясна уредба, каквато се предвижда с промените в чл. 36, ал. 3 и 5 ЗА, респ. чл. 29, ал. 6 ГПК.

на несъобразен от съда размер на възнаграждението – и да водят кореспонденция със съда.

Мотивите във вето, че с възлагане на функция по определяне на възнаграждения на особените представители ще се забави производството, показват откровено непознаване на действащата уредба, защото срок за произнасяне на адвокатския съвет по искане за определяне на особен представител не е уреден и сега нито в ГПК, нито в ЗА. Липсата на нормативно установен срок е много по-сериозен проблем и предпоставка за забавяне на производствата, отколкото въвеждането на ясни правила и конкретен срок – двуседмичният срок за произнасяне на адвокатските съвети по всяко постъпило искане.

И понастоящем производствата по дела, особено в съдилищата в София, се развиват бавно, като няма разлика в бързината на развитие на производствата, в които се налага участие на особен представител спрямо останалите производства.

В случаите на определяне на особен представител и при действащата сега уредба е налице сериозно забавяне след постановяване на решението на СЕС по дело С-438/2022 г., доколкото при определено от съда изключително ниско възнаграждение, неотговарящо на сложността на делото и отговорността, която воденето му носи на особения представител, адвокатският съвет не е в състояние да определи адвокат, който е съгласен и готов да осъществи представителство при определените условия. Важно е в това отношение да се напомни, че за разлика от случаите на правна помощ, за които е приложим Законът за правната помощ и адвокатите, вписани в регистъра на Националното бюро за правна помощ са изразили предварително съгласието си да поемат работа като служебни защитници и са задължени да водят възложените им дела (чл. 44, ал. 1 ЗАДв), за адвокатите не съществува задължение да поемат работа като особен представители по възлагане на съда извън хипотезите на ЗПП – никой адвокат не е давал предварително съгласие за това и не може да бъде задължен да работи като особен представител, доколкото в Република България няма принудителен труд.

1.7. Не почиват на факти, а по-скоро на предположения (което не би следвало да намира място в мотиви на публичен акт), доводите във Вето, че адвокатските съвети нямали законово задължение да разглеждат исканията за определяне на особен представител при условията на справедливост и безпристрастност, дейността им не била публична и законът не съдържал указания относно това как ще се разпределя работата между отделните адвокати и как ще се гарантира недопускането на конфликт на интереси.

Тези съображения не отговарят и на действителното фактическо, а и на действителното правно положение.

Всички членове на адвокатски съвети като адвокати, са задължени да упражняват професията при спазването на принципите на добросъвестност, почтеност, независимост и компетентност, включително като членове на органи да действат съобразно правилото на чл. 25а от Етичния кодекс на адвоката, като във всички свои действия избягват възможния конфликт на интереси и при вземането на всяко решение действа независимо, по вътрешно убеждение, без да се влияят от никакви външни влияния (чл. 3 от ЕК).

Отделно от това всеки адвокатски съвет има изработени и приети правила за случайно разпределение на делата между адвокатите от колегията, като спазва и

съответни правила за осигуряване на публичност на извършваното разпределение. Доколкото самоуправлението, като конституционен принцип при уредба на адвокатурата (чл. 134, ал. 1 от КРБ), важи и по отношение на всяка една адвокатска колегия, правилата в различните адвокатски колегии са различни.

Например в най-голямата колегия – Софийска адвокатска колегия, определянето на особени представители по дела с определено възнаграждение над 3000 лв. понастоящем се извършва в заседание, което се излъчва в реално време в достъпен за всички адвокати от колегията видеоканал, както и се съхранява на видеозапис, достъпен за всички адвокати от колегията. Тези обстоятелства са лесно установими при преглед на публично достъпната информация на сайта на колегията, като на сайта са достъпни и приетите от съвета на Софийска адвокатска колегия правила ([Правила за определяне на адвокати служебни и резервни защитници и особени представители](#), както и [ПРАВИЛА за определяне на особен представител с размер на възнаграждението над 10 000 лв. | Софийска Адвокатска Колегия \(sak-sas.bg\)](#)).

Недопускане на конфликт на интереси е осигурен и с правилото, прието от Софийският адвокатски съвет, в разпределение на дела на особени представители да не участват адвокати, които са членове на адвокатския съвет.

Въпреки създадената

1.8. Възлагането на функциите по определяне на особен представител и неговото възнаграждение не води до нарушаване на гаранциите за правото на справедлив съдебен процес в разумен срок, както неоснователно се поддържа в мотивите на вето.

Назначаването на особен представител от съда, съчетано с определяне на възнаграждението му от съда, не спомага за усещането за справедлив процес. Тъкмо обратното.

Когато адвокатът е назначен от съда и съдът решава сам колко да му плати, адвокатът се оказва зависим от съда и съдът има възможност за ефективно влияние върху поведението на особения представител като защитник на една от страните по делото. Методът за контрол е ясен и явен – съдът може да намали размера на определеното възнаграждение в края на производството. Това съдът може да стори и в случаите, които адвокатът представлява свой клиент по силата на договор, но за разлика от случая на особения представител, при уговорено възнаграждение по договор с клиент, това възнаграждение ще се получи от адвоката, независимо от евентуално решение на съда да намали размера на разноските, които да бъдат присъдени в тежест на другата страна. В хипотезата на особено представителство особеният представител не получава възнаграждение предварително и няма сигурност какъв размер възнаграждение ще получи, поради което, в крайна сметка размерът на възнаграждението, което ще получи за труда си, зависи изцяло от волята на съда.

За да се аргументира проблем (какъвто реално не съществува) с гласуваната от НС промяна в уредбата на особения представителство, във вето се излагат доводи, които не са относими собствено към особения представителство, а към разглеждането на възражения за прекомерност по дела с участието на адвокати, упълномощени от страните по делото.

Относно мотива, че дейността на адвокатските съвети не била публична и не били длъжни да определят особен представител при условията на публичност и безпристрастност, следва да се държи сметка, че в същите условия вече близо 20 години функционира системата за правна помощ по Закона за правната помощ, но президентът не е повдигал дебат по темата в нито един момент от началото на първия си мандат. Същевременно не се държи сметка, че тъкмо след едно от цитираните във ветото решения на СЕС, в условията на реално възникнали проблеми в дейността на особените представители, ако съд определи възнаграждение, което не съответства на фактическата и правна сложност на делото и конкретните му особености възнаграждение, адвокатският съвет не е в състояние в нормални и разумни срокове да посочи адвокат за особен представител и това би забавяло много повече производствата, респ. биха възникнали непреодолими трудности за защитата на личния живот и всички други основни права на гражданите, които биха били предмет на търсена съдебна защита в конкретното производство.

1.9. Неоснователни са и изложените опасения относно това доколко е достатъчен предвиденият в закона 14-дневен срок за адвокатския съвет да определи адвокат за особен представител и размер на възнаграждението му.

Както беше посочено, досегашната уредба **не съдържа никакъв срок за определяне на особен представител**. В този смисъл, предвиденият срок не е недостатък на закона, а негово съществено предимство, а мотивиране на ветото с това, дали предвиденият в закона срок би бил достатъчен, намираме за неприемливо.

В правната рамка на съдопроизводствата в Република България има много процесуални срокове, които са невъзможни и поставят на изпитание всеки правоприлагащ орган или участник в съдебни производства. По тази тема се води обществен дебат, иницииран от адвокатурата и се поддържа настоятелно искане за преразглеждане и удължаване на редица процесуални срокове, които пряко засягат правата и законните интереси на страните в съдебните производства и лишават адвокатите от нормални човешки условия на труд, като обективно затрудняват защитата на гражданите и поставят в опасност ефективния достъп до съд. Това е отделна тема, но тя е съществена, като се има предвид яркия контраст с всички процесуални срокове, предвидени за съда. Ако за съда всички процесуални срокове са **инструктивни**, както се приема в трайната практиката на самия съд (ако не се постанови решение в законоустановения срок, не се преклудира правото на съда да постанови решение, за разлика от правото на отговор, на възражение и всички други преклузии в гражданските производства), то няма как да съществува гаранция за бързина на производството и своевременно определяне на особен представител и от страна на съда. Далеч не е сигурно, че определянето на възнаграждение и назначаването на особен представител от съда ще може да се вмести във всички случаи в същите 14 дни, определени за адвокатския съвет според измененията в ЗА. Най-малкото, защото адвокатите са свикнали да работят и работят в условията на преклузивни срокове, които рядко пропускат, а съдиите – в условията на инструктивни срокове, които рядко спазват.

1.10. Във ветото е посочено като недостатък на закона това, че същият позволява на страната, която трябва да внесе разноски за особен представител, да направи възражение за прекомерност на възнаграждението, а в случай, че определеното от адвокатския съвет възнаграждение бъде намалено от съда, адвокатът може да откаже да поеме представителството по делото (чл. 29, ал. 6, изр. 4 и 5 ГПК).

Считаме, че тази процедура не поражда неяснота относно последиците за съдебното производство.

Изцяло в компетентността на съда е при направено на този етап от развитие на производството (неговото начало) възражение за прекомерност, да го отхвърли и производството да продължи след внасянето на разноските, респ. да бъде прекратено, ако не бъдат внесени, или да уважи възражението.

Същевременно при действащата уредба, при която има редица откази на адвокати да поемат определената им роля на особени представители и се налага определяне на нови адвокати (което се случва главно заради унижително ниски размер на възнагражденията, определени от съда), съдът носи риска суверенната му преценка относно размера на възнаграждението на особения представител да блокира/забави производството, ако адвокатският съвет не може да осигури адвокат, който да поеме особеното представителство срещу намаленото от самия съд възнаграждение. Няма съмнение, че правото на която и да е демократична държава не познава принудително осъществяване на труд в която и да е професия или дейност. Както бе посочено по-горе, осъществяването на процесуално представителство по реда на Закона за правната помощ се извършва от адвокати, които при вписването им в Националния регистър за правна помощ дават предварителното си съгласие да предоставят такава при условията на специалния Закон за правната помощ и в размерите на възнагражденията по Наредбата към него (чл. 44, ал. 1 ЗАДв), но за особените представители този режим не важи. Съответно осигуряването от адвокатския съвет на адвокат, който да поеме особеното представителство, следва да се осъществява при предварително установен и осигурен от насрещната страна размер на възнаграждение, което номиниран от адвокатския съвет адвокат да приеме. Ако не се достигне до този необходим баланс, нито адвокатският съвет, нито съдът може да задължи който и да е адвокат да предоставя не просто *pro bono* адвокатска защита, а да предоставя услугите си при превишение на разходите над определения приход (а не нетен доход).

Важно е в този контекст да се има предвид вече трайно установената тенденция в съдебните производства да не се намират (или трудно да се намират) вещи лица за изготвяне на необходими за решаване на спора по делото експертизи. Все по-често явление е редица вещи лица, които също като адвокатите не са длъжни да поемат работа по делото, при посочването им от съда да отказват от възлагането, заради ниски възнаграждения. Това е лесно установим факт, известен на всички практикуващи адвокати и юристи. Всеки от нас може да посочи множество дела, които продължават неоправдано дълго, заради невъзможността на съда да осигури вещо лице, което да изготви заключение по поставените от страните и допуснати от съда задачи. Тук само следва да бъде отбелязано, че липсва каквато и да било регулация, която да дава критерии, при които съдиите да определят възнаграждения на назначаваните вещи лица – това прави напълно

непредвидими разноските за извършване на експертизи. Обичайна практика е един съдия да определя едни и същи вещи лица по разглежданите от него дела, да определя едни и същи или сходни възнаграждения, напълно субективно, без да съществува никаква уредба нито относно избора на вещи лица, нито относно обективни критерии, по които да се оценява работата им и да се определят възнагражденията им.

Възнагражденията за вещи лица, които страната трябва да понесе в хода на производството (независимо от крайния му изход), са напълно непредвидими (включително и предвид факта, че в масовите случаи вещите лица при изслушването им правят искане за увеличаване на произволно определените от съда първоначални възнаграждения) и на практика в много по-голяма степен забавят производствата и затрудняват достъпа до съд, отколкото биха ги забавили случаите, в които е необходимо определяне на особен представител от адвокатския съвет.⁶

Този проблем далеч по-често се оказва практическа пречка пред достъпа до съд и се решава от съда с определяне на по-високи размери на възнаграждение на вещите лица, което води до случаи, когато за заключение по няколко въпроса, от значение за изясняване на предмета на делото, определяното възнаграждение е неколkokратно по-високо от определяното от съда възнаграждение за адвоката, респ. при определяне на отговорността за разноски.

По всички изложени по-горе съображения считаме, че ветото на Президента относно промените в правния режим на особените представители (§ 2, т. 2, § 10, т. 1, § 11, т. 1 и § 14 от ЗИД на Закона за адвокатурата), не следва да бъде подкрепено, а ЗИД на Закона за адвокатурата следва да бъде приет повторно при условията на чл. 101, ал. 2 от Конституцията.

2. Относно промените в режима на възраженията за прекомерност на адвокатските възнаграждения (§ 10, т. 4 и 5 и § 11, т. 2 от ЗИД на Закона за адвокатурата)

По § 10, т. 4 и 5 и по § 11, т. 2 от ЗИД на Закона за адвокатурата се въвеждат ограничения пред възраженията, които страните имат право да повдигат пред съда за прекомерност на адвокатското възнаграждение. Такива възражения ще може да се повдигат само ако оспореното възнаграждение е поне с една трета по-високо от възнаграждението на адвоката на страната, която го прави, а съдът няма да може да присъди по-нисък размер на адвокатското възнаграждение от размера на

---

⁶ Само за сравнение, особени представители се назначават по около 1 % от общия брой съдебни дела, а съдебни експертизи (без да има или да ни е известна публична статистика по този въпрос), се определя по много повече от 50 % от делата. В този смисъл много по-важен и премълчаван до момента проблем пред достъпа до съд, качеството на съдебните актове и предвидимостта на разноските за съдебни производства е липсата на каквато и да било регулация за статута на вещите лица, начина на избирането им от съда и критериите за определяне на възнаграждението им, защото тези въпроси засягат мнозинството от съдебните дела, водени всяка година. Вместо да се обърне сериозно внимание на този въпрос, фокусирането на общественото внимание върху делата с „особени представители“ (около 1 % от делата на годишна база) е в състояние да отклони професионалният дебат от реалния и съществен проблем пред правосъдието и съдебната реформа у нас – липсата на регулация за съдебните експертизи.

заплатеното възнаграждение на адвоката на насрещната страна, като се въвежда и допълнително условие възражението да бъде мотивирано.

2.1. Не могат да бъдат споделени доводите във ветото, че тези правила необосновано препятстват достъпа на гражданите до правосъдие и ограничават преценката на съда по въпроса за прекомерността на възнаграждението.

На първо място, не са ясни мотивите, по които се приема, че промените препятстват достъпа на гражданите до правосъдие.

Намираме, че въведеният обективен критерий, при който може да бъде направено възражение за прекомерност – да е налице разлика поне 1/3 спрямо възнаграждението на насрещната страна, не препятства и няма как да препятства достъпа на гражданите до правосъдие. Тъкмо напротив - приетите промени по същество подобряват условията за достъп до правосъдие, защото създават предвидимост относно размера на разноските, които следва да се присъдят на спечелилата спора страна (тъй като размерът на заплатеното адвокатско възнаграждение е част от тези разноски).

Процесуалните правила в българската правна традиция предвиждат компенсиране на разноските при неоснователно предизвикан правен спор, при което загубилата делото страна следва да възмезди разноските на спечелилата страна. Спечелилата делото страна се е оказала права, но се е наложило да понесе разноски, за да докаже правотата си и да получи съдебна защита. Част от тези разноски е възнаграждението за адвоката, който е предоставил защита по делото. Ако спечелилата спора страна няма сигурност, че ще възстанови разноските, които е понесла, за да защити правата си пред съда, това несъмнено ще има възпиращ ефект за търсене на защита.

Няма логика да се ангажира ресурс за квалифицирана адвокатска защита на правата на гражданите и юридическите лица, ако не е ясно дали и в какъв размер ще бъдат компенсирани тези разноски, а те могат да се окажат значителна част от стойността на защитавания интерес. Уредбата, която създава сигурност и предвидимост за възстановяване на разноските за защита е положителна предпоставка за достъпа до правосъдие, защото всяка страна, изхождайки от заплатеното на собствения си адвокат възнаграждение, може да очаква в какви граници би могла да бъде отговорността ѝ за разноски, ако изгуби делото. Това е така и през призмата спечелилата, и на загубилата спора страна. Ако страната, която неоснователно предизвиква правен спор не е застрашена да понесе разноските на другата страна⁷, то за нея не би имало никаква негативна последица от неоснователно предизвикания спор. Това увеличава значително вероятността от явно неоснователните претенции, с които съдът да бъде сезиран и застрашава допълнително правата и интересите на другата страна, която ще се окаже принудена да ангажира ресурси и да понесе разноски, за да се защити, без да може да ги получи при спечелване на делото.

Не налага различен извод ограничението до колко може да се намалява размерът на разноските (основно в частта им формирана от заплатеното възнаграждение за адвокатска защита). При положение, че едната страна е била склонна да заплати на своя адвокат, съобразно сключения с него договор, определено по размер възнаграждение, нелогично е да възражава за това, че

заплатеното от другата страна възнаграждение на нейния адвокат, което в сходен размер, е прекомерно. Щом има сходен размер, то възнаграждението няма как да е прекомерно – явно и двете страни са приели такова възнаграждение за оправдано предвид защитавания по делото интерес и фактичката и правна сложност на делото, като същото е било и съобразено с пазарните нива на възнагражденията.

Нещо повече – доколкото принципът в чл. 36, ал. 1 от ЗА (след измененията) е, че възнаграждението се договаря свободно между адвокат и клиент (т.е. на пазарен принцип), то въведеното ограничение при направено възражение за прекомерност на разносните за заплатено адвокатско възнаграждение да не бъдат намалявани под размера на заплатеното от другата страна възнаграждение, в действителност ще осигури защита на пазара на адвокатски услуги от неоправдано изкривяване (в посока надолу), до каквото би се стигнало ако съдът, без да има подобно ограничение, може да намалява присъжданите суми безконтролно. Крайният резултат от липсата на подобно ограничение ще доведе до недопустимо въздействие от страна на съда върху пазара на правни услуги за процесуално представителство. В този смисъл наличието на подобно ограничение е пропорционално, доколкото цели да осигури определени пазарни нива на адвокатски възнаграждения като гаранция за качеството на предоставяните адвокатски услуги за процесуално представителство, които са от съществено значение за функциониране на правосъдието.

Ограничението относно размера, при който не може да се прави възражение за възнаграждението на адвоката на насрещната страна, е аналогично с тези по чл. 206, ал. 1 ЗЗД и чл. 335, ал. 2 ТЗ – недопустимо разваляне на договор за продажба при неизпълнение под една пета от цената, който размер се използва в практиката и по чл. 87, ал. 4 ЗЗД за всякакви договори и за непарични престации (напр. при договор за изработка). Частен случай на това законово ограничение на правата на насрещната страна е и чл. 210 ЗЗД при продажбата на недвижими имоти. Следователно това е познат законодателен механизъм за даване на оценка на нормативно ниво кога дисбалансът в отношенията се счита прекомерно нарушен и изисква предоставяне на съдебна защита и кога това не е наложително.

Разликата от над $\frac{1}{3}$ между платените от насрещните страни възнаграждения като критерий за *допустимост* на възражението за прекомерност следва да се отчита като нормативен израз на разумен баланс както между интересите на насрещните страни, така и като механизъм, който да облекчи съдилищата от допълнителна ангажираност да извършват преценка за прекомерност на всяко възнаграждение, когато немотивирано в края на устните състезания някоя от страните или и двете служебно са направили възражение за прекомерност на разносните за адвокат на насрещната страна.

Относно ограничаването на преценката на съда следва да се изтъкне, че с предложените и приети от НС изменения и допълнения се ограничава по-скоро произволната и немотивирана преценка на съда, когато уважава възражение за прекомерност, като вместо възможен произвол, който може да препятства достъпа на гражданите до правосъдие (и да направи непредвидима отговорността за разноси), се въвеждат критерии, които съдът следва да съобрази, което е от естество да направи (надяваме се) дейността на съда по-предвидима. От своя страна, изискването за мотивиране на възражението създава предпоставка за освобождаване на съда от задължението да извършва преценка за прекомерност на

всяко направено бланкетно възражение, което на свой ред е предпоставка за ускоряване на правораздаването. Нещо повече, промяната е в унисон както с диспозитивното начало на гражданския процес, уредено в чл. 6, ал. 2 ГПК, така и с най-новата практика на ВКС⁸, която изключва намаляването на възнаграждението, ако възражението за прекомерност не е мотивирано.

2.2. Не е налице и визиранията в мотивите на ветото неяснота относно момента на подаване на възражението за прекомерност на адвокатското възнаграждение.

Недвусмислено новата ал. 6 на чл. 29 ГПК предвижда, че съдът ще се произнася по възражението за прекомерност „преди назначаването на особения представител“, т.е. в началото на производството.

Изискването още преди назначаването на особения представител да има яснота относно размера на възнаграждението му, произтича от вече разгледаната по-горе особеност, че при хипотезите на особено представителство няма адвокати, които са дали предварителното си съгласие да поемат подобна защита при условията и в размерите на възнаграждение, определено от съда. Поради това в тези случаи следва да има предварителна яснота за адвоката, посочван от адвокатския съвет, относно условията на защитата и размера на възнаграждението, спрямо които параметри номиниран от адвокатския съвет адвокат да изрази съгласие за поемането на такава защита. Следва да бъде подчертано, че и по сега действащия режим, при който възнаграждението се определя от съда в хипотезите на чл. 47, ал. 6 ГПК, развитието на производството зависи от предварителното внасяне на определеното възнаграждение и съгласието на посочения от адвокатския съвет адвокат, който да е съгласен да поеме възлагането при това възнаграждение. В тази връзка възможността на задължената да внесе възнаграждението страна да направи възражение още преди внасянето му, **надгражда съществуващата правна уредба и създава предвидимост в процеса и по същество облекчава достъпа до съд за страната, която следва да понесе първоначалните разноски за особения представител, защото предоставя възможност за възражение, каквато до момента не съществува.** Нещо повече – в случай на отхвърляне на възражението за прекомерност, то подлежи на инстанционен контрол, заедно с обжалването на решението.

2.3. Не е налице неяснота и при приложението на ограниченията за подаване на възражение за прекомерност на адвокатското възнаграждение в хипотезите, когато едната страна не се ползва от адвокатски услуги, поради което и изразените

---

⁸ Така в **Определение № 4107/18.09.2024 г.** по ч.гр.д. № 3089/2024 г. на ВКС, II г.о., се приема: „... основанието по чл. 78, ал. 5 ГПК се свежда до преценка за съотношението на цената на адвокатска защита и фактическата и правна сложност на делото. **Възразяващата страна следва да изложи доводи, а съдът следва да съобрази доказателствените факти и доказателствата, които ги обективират, и дължимото правно разрешение на повдигнатите правни въпроси, което е различно по сложност при всеки отделен случай.** Едва въз основа на тази преценка може да се направи извод дали е налице несъответствие между размера на възнаграждението и усилията на защитата при упражняване на процесуалните права. **Оплакването, че възнаграждението за адвокатска защита е прекомерно, без да бъдат изложени каквито и да било доводи във връзка с това твърдение, не може да обоснове наличие на предпоставки за намаляване на размера на адвокатското възнаграждение.**“.

във Ветото опасения, че би се стигнало до затрудняване правоприлагането, са напълно несъстоятелни.

Правото на такава страна (непредставявана от адвокат) да направи възражение за прекомерност не се нарушава спрямо досегашната идентична хипотеза. Същевременно се въвеждат критерии, които съдът следва да съобрази при преценката си дали заплатеното от насрещната страна възнаграждение е прекомерно и те са еднакви и за възразяваща страна, която е ползвала адвокатски услуги. Разпоредбата, която предвижда намаляване на възнаграждението най-много до размера, заплатен от възразяващата страна, е приложимо само в хипотези, когато и двете насрещни страни са ползвали адвокатски услуги.

Възможно е приложението на това правило да формира противоречива съдебна практика. Това, както всички практикуващи юристи знаят, е риск при приложението на множество законови правила, стари или нови. Съдебната практика в Република България често е противоречива.

В тази връзка си заслужава да се акцентира върху факта, че един от най-съществените недостатъци на правораздавателната система на Република България, е правната несигурност, формирана от често непредвидимите решения на съда по сходни казуси. Това е факт, който е публично известен (и едва ли е нужно да се доказва), а отделно от това е закрепен и на законово ниво в правилото на чл. 280, ал. 1 от ГПК. Старата редакция на чл. 280, ал. 1 ГПК предвиждаше разглеждане от касационната инстанция на жалби срещу решения, разгледали въпроси, разрешавани противоречиво от съдилищата. Противоречивата практика беше законодателно въздигната в основание за допускане на делото до разглеждане от касационния съд. Действащата редакция, приета през 2017 г. ограничава това основание, като изключва въпроси, решавани противоречиво от съдилищата и придава значение само на такива, които са решени в противоречие с решения на касационната инстанция.

3. Относно срока на действие на Наредба № 1 на Висшия адвокатски съвет за минималните размери на адвокатските възнаграждения (§ 9 от ЗИД на Закона за адвокатурата)

Във ветото се сочи, че според § 9 от Преходните и заключителните разпоредби на ЗИД на Закона за адвокатурата при определяне на размера на адвокатските възнаграждения съдилищата остават обвързани с критериите от Наредба № 1 на Висшия адвокатски съвет за минималните размери на адвокатските възнаграждения (обн., ДВ, бр. 64/2004 г.) до приемане на предвидената в новата редакция на чл. 36, ал. 3 от Закона за адвокатурата наредба на министъра на правосъдието, като законът определя срок от 6 месеца за издаване на новата наредба.

Не считаме, че това законодателно решение влиза в противоречие с тълкуването на чл. 101, параграф 1 ДФЕС, което е дадено от Съда на ЕС в Решение от 25 януари 2024 г. по дело С-438/22.

Няма противоречие с Решението на СЕС, тъй като в приетия ѝ вид новата преходна регламентация не придава на Наредба 1/2004г. за МРАВ задължителен характер, тъй като до приемането и влизането в сила на наредбата по чл. 36, ал. 5 ЗА, която ще бъде приета от Министъра на правосъдието, съдът е свободен да

определя възнагражденията на особените представители, а само като ориентир ще се използват критериите по Наредба 1/2004 г. на ВАДС.

Използването на Наредба № 1/2004г. на ВАДС само „като ориентир“ изключва възможността това да представлява ограничение на конкуренцията и да се допусне отклонение от разбирането на СЕС в цитираните решения.

Съдебната практика в последните месеци се ориентира трайно към разбиране, че Наредба № 1/2024 г. представлява ориентир за съда при произнасяне относно отговорността за разноски за заплатено адвокатско възнаграждение в случаите по чл. 78, ал. 5 ГПК, както и в случаите на чл. 38, ал. 2 ЗА⁹, поради което и преходното правило на § 9 от ЗИДЗА по същество придава нормативен характер на възприетата преобладаваща практика от съдилищата, която съответства на постановеното в Решенията на СЕС и в частност на Решение по дело С-438/2022 г. от 25.01.2024 г.

4. Относно съображенията за нарушения на правилата на законодателната процедура (т. 4 от Ветото)

Във Ветото се сочи, че законът за изменение и допълнение на Закона за адвокатурата е приет въз основа на общ законопроект, изготвен от Комисията по конституционни и правни въпроси на Народното събрание след приемането на първо четене на два отделни законопроекта – Законопроект за изменение и допълнение на Закона за адвокатурата (вх. № 50-454-01-53/30.07.2024 г.), внесен от група народни представители, и Законопроект за изменение и допълнение на Закона за адвокатурата (вх. № 50-402-01-17/2.08.2024 г.), внесен от Министерския съвет. Според мотивите на Президента законопроектът на групата народни представители е внесен в Народното събрание на 30 юли т. г., бил е приет на първо четене само две седмици по-късно, без да бъдат проведени същински обществени консултации по смисъла на чл. 18а и чл. 26, ал. 2 от Закона за нормативните актове (ЗНА), които да позволят на всички заинтересовани страни да изразят своята гледна точка. Сочи се, че чл. 30, ал. 2, т. 13 от Закона за съдебната власт въздига в отделно правомощие на Висшия съдебен съвет да дава становища на Народното събрание по законопроекти, които засягат съдебната власт, но в случая това не е изпълнено. Освен това мотивите и предварителната оценка на въздействието, изготвена от вносителите, били формални и давали непълна обосновка за необходимостта от направените промени специално в режима на особения представител и възражението за прекомерност на адвокатското възнаграждение като не отчитали съществени рискове за основните права на гражданите, които произтичат от тях.

Тези съображения са напълно несъстоятелни.

---

⁹ Така **Определение № 2369/03.09.2024 г. по ч.т.д. № 1171/2024 г. на ВКС, I т.о.:** „Възприетото в практиката становище, че посочените в Наредба № 1/2004 г. размери на адвокатските възнаграждения могат да служат единствено като ориентир, но без да са обвързващи за съда, не означава, че съдът при възражение за прекомерност е задължен да намалява адвокатското възнаграждение под тези размери. При преценка от съда за наличието на прекомерност при определяне цената на предоставените услуги, от значение следва да са: видът на спора, интересът, видът и количеството на извършената работа и преди всичко фактическата и правна сложност на делото.“; В този смисъл: **Определение № 2372/05.09.2024 г. по т.д. № 1280/2023 г. на ВКС, I т.о.,** **Определение № 4107/18.09.2024 г. по ч.гр.д. № 3089/2024 г. на ВКС, II г.о.,** **Решение № 504/29.07.2024 г. по гр.д. № 1455/2023 г. на ВКС, III г.о. и др.**

При изработването, а и при приемането на законопроекта на групата народни представители, са спазени в достатъчна степен принципите на обоснованост, предвидимост, откритост и съгласуваност, които по смисъла на чл. 26 от ЗНА са задължителни при изработването на всеки проект на нормативен акт.

Понеже адвокатурата винаги възприема тези принципи не като формални изисквания, а като същностни гаранции за справедливост и стабилност на законодателството¹⁰, след постановяването на Решението на СЕС от 25.01.2024 г. по Дело С-438/2022 г. са предприети следните действия от органите на адвокатурата, насочени към изготвяне на законопроект в съответствие с принципите на обоснованост, предвидимост, откритост и съгласуваност:

4.1. На 01.02.2024 г. е проведено заседание на Висшия адвокатски съвет, на което с Решение № 1133 е сформирана работна група за изготвяне на спешни изменения на Закона за адвокатурата, НПК, АПК, ГПК и ДОПК по отношение на Решение № С-438/22 БГ на СЕС от 25.01.2024 г. 3 в състав: доц. Иван Стойнев, Олег Темников, Валя Гигова, Иван Чолаков, Ина Лулчева, проф. Ангел Калайджиев, Красимира Иванова, Илонка Райчинова и представител на Софийската адвокатска колегия (протоколът от заседанието на Висшия адвокатски съвет е публично достъпен на сайта на ВАДВС: Microsoft Word - 240201_vas-ID 49).

4.2. Изработеният от работната група законопроект, предвиждащ промени в Закона за адвокатурата, е обсъден на 25.02.2025 г., втория ден от проведено Общо събрание на адвокатите от страната, като по всеки един конкретен текст от законопроекта (включително разпоредбите на чл. 29, ал. 6 и чл. 78, ал. 5 ГПК) е проведено надлежно обсъждане с участие на делегатите и е прието решение, съобразено с изразените мнения и становища, включително са направени редакции в разпоредбите (протоколът от заседанието на Общото събрание на адвокатите от страната също е публично достъпен на сайта на ВАДВС: Microsoft Word - ALL OSAS 240224-25_elvin10 (vas.bg)).

4.3. На 09.04.2024 г., в 49-тото Народно събрание, беше проведена Кръгла маса с участие на народни представители от състава на Комисията по конституционни и правни въпроси, съдии от Върховните съдилища, от всички нива на софийските съдилища, както и представители на Висшия адвокатски съвет и председатели на адвокатски колегии, университетски преподаватели и други юристи, беше обсъден изготвения от Висшия адвокатски съвет и приет от Общото събрание на адвокатите от страната проект.

Професионалното обсъждане на Законопроекта под формата на Кръгла маса, проведено на 09.04.2024 г. в сградата на Народното събрание, беше отразено от

---

¹⁰ Следва да подчертаем, че адвокатурата изрази категорична позиция срещу приетите промени в Закона за медиацията (обн. в ДВ, бр. 11/02.02.2023 г.), като в хода на обществените обсъждания многократно изразяваше опасения, че налаганата задължителна първа среща в медиационна процедура в голяма степен ще затрудни достъпа до съд и ще забави производствата, като наред с това ще натовари с финансова тежест страните. Въпреки публичната, прозрачна и дълга процедура по обществено обсъждане (от ВСС бяха проведени няколко обсъждания в апелативните райони на страната), същото явно беше формално, защото нито един от аргументите не беше взет предвид. И въпреки публичните призови да не се приема закона, същият беше обнародван в ДВ с Указ на Президента, без Президентът да се използва възможността същият да бъде върнат за повторно разглеждане. Като резултат с Решение на Конституционния съд от 01.07.2024 г., в деня, в който трябваше да влязат в сила, промените бяха обявени за противоконституционни.

сериозни правни сайтове, като в резултат на обсъждането част от текстовете от законопроекта, обсъдени и одобрени от Общото събрание на адвокатите от страната на 25.02.2024 г., са изменени, за да бъдат взети предвид изразените при обсъждането съображения на магистрати, представители на министерство на правосъдието и други участници в общественото обсъждане (При възражение за прекомерност, разноските за адвокат - не по-малко от тези на ответната страна - Lex.bg News).

4.4. В продължение на усилията на цялата адвокатура промените да бъдат изработени в съответствие с принципите на обосновааност, предвидимост, откритост и съгласуваност, на **12.04.2024 г. е проведена нова кръгла маса на тема: „Присъждане на съдебни разноси за възнаграждение на адвокат“**, модерирана от председателя на УС на ЦОА доц. д-р Боряна Мусева. Професионалната дискуссия е насочена към преценка и преодоляване на последиците от Решението по дело С-438/22 на СЕС чрез необходими законодателни промени, включително и по повод изработения Законопроект, вече обсъден на проведената на 09.04.2024 г. кръгла маса.

В кръглата маса участват доц. д-р Христо Христов - адвокат от САК и преподавател по право на ЕС, съдия Константин Кунчев - СРС, съдия Георги Чехларов - СГС, съдия Красимир Машев - САС, командирован във ВКС, както и съдия Мими Фурнаджиева - зам.-председател на ВКС и ръководител на Гражданската колегия. Предложения de lege ferenda са направени от представителите на правната доктрина доц. д-р Таня Градинарова - адвокат от САК, както и гл. ас. д-р Борислав Ганчев - адвокат от САК. Участници в кръглата маса бяха членове на висшите органи на адвокатурата, на адвокатските колегии в страната, съдии във Върховния касационен съд и Върховния административен съд, председателят на Софийския районен съд съдия Александър Ангелов, държавни експерти в дирекциите „Съвет по законодателство“ и „Международно правно сътрудничество и европейски въпроси“ на Министерство на правосъдието.

В съответствие с принципа на откритост видеозапис от цялото обществено обсъждане (каквото е по същество кръглата маса), е достъпен публично на сайта на ЦОА, като обсъждането беше отразено и в правни сайтове: ВКС с нова практика за разноските за адвокат – принципно и при отказ от иска заради тълкувателно решение - Lex.bg News.

4.5. С оглед горната хронология е напълно неоснователно съображението, че внесенят на **30.07.2024 г. Законопроект за изменение и допълнение на Закона за адвокатурата не бил преминал надлежно обществено обсъждане.**

Тъкмо напротив – законопроекът е изготвен в хода на процедура, продължила повече от 5 месеца, в хода на която проектът е обсъждан и е променян в резултат на всяко обсъждане от:

- Общото събрание на адвокатите от страната, като законът е обсъден на 25.02.2024 г.;

- кръгла маса, проведена на 09.04.2024 г. в Правна комисия на 49-тото Народно събрание, с участие на представители на всички юридически професии, министерство на правосъдието, народни представители и представители на обществеността.

- кръгла маса, проведена на 12.04.2024 г. в Центъра за обучение на адвокати, с участие на представители на всички юридически професии.

Неразбираем, а и без никаква правна стойност е доводът във Ветото, че чл. 30, ал. 2, т. 13 от Закона за съдебната власт въздигал в отделно правомощие на Висшия съдебен съвет да дава становища на Народното събрание по законопроекти, които засягат съдебната власт, но в случая това не било изпълнено.

Без значение за законосъобразността на проведеното обществено обсъждане, съобразено с принципите по чл. 26, ал. 2 ЗНА е бездействието на Висшия съдебен съвет или на който и да било друг орган, който в рамките на продължилата почти месец и половина законодателна процедура в 50-тото Народно събрание (от 30.07.2024 г. до 11.09.2024 г.), съответно в рамките на предшестващата я процедура по проведено обществено обсъждане чрез гореописаните формати за професионален дебат по законопроекта, не е изразил становище по законопроекта. Следва да бъде отбелязано, че Министърът на правосъдието и негови заместници са участвали в проведените обществени обсъждания и са изразили становища, съобразени в хода на законодателния процес и преди внасянето на Законопроекта на 30.07.2024 г.

Подобно обществено обсъждане като продължителност и като осигурена възможност за участие на представители на различни правни професии отговаря на принципите на обоснованост, предвидимост, откритост и съгласуваност, които по смисъла на чл. 26 от ЗНА са задължителни при изработването на всеки проект на нормативен акт, при това в много по-голяма степен, отколкото проведеното обществено обсъждане в хода на далеч по сериозната законодателна процедура при Шестата поправка на Конституцията например.

УВАЖАЕМА ГОСПОЖО АЛЕКСАНДРОВА,

УВАЖАЕМИ ДАМИ И ГОСПОДА НАРОДНИ ПРЕДСТАВИТЕЛИ,

По изложените правни съображения Ви молим да приемете по реда на чл. 101, ал. 2 от Конституцията върнатия от Президента на Република България Закон за изменение и допълнение на закона за адвокатурата, приет на 11.09.2024 г. от 50-тото Народно събрание, с което да преодолеете наложеното неоснователно вето.

Настоящото становище е съгласувано и се подкрепя във всички негови части и от председателите на всички 27 адвокатски колегии, а именно:

1. Председателя на АК - Благоевград
2. Председателя на АК - Бургас
3. Председателя на АК - Варна
4. Председателя на АК – Велико Търново
5. Председателя на АК - Видин
6. Председателя на АК - Враца
7. Председателя на АК - Габрово
8. Председателя на АК - Добрич

9. Председателя на АК - Кърджали
10. Председателя на АК - Кюстендил
11. Председателя на АК - Ловеч
12. Председателя на АК - Монтана
13. Председателя на АК - Пазарджик
14. Председателя на АК - Перник
15. Председателя на АК - Плевен
16. Председателя на АК - Пловдив
17. Председателя на АК – Разград
18. Председателя на АК - Русе
19. Председателя на АК - Силистра
20. Председателя на АК - Сливен
21. Председателя на АК - Смолян
22. Председателя на АК - София
23. Председателя на АК – Стара Загора
24. Председателя на АК - Търговище
25. Председателя на АК - Хасково
26. Председателя на АК - Шумен
27. Председателя на АК – Ямбол,

но с цел процесуална икономия и спазване на сроковете в процедурата по чл. 101 от Конституцията, е подписано само от председателите на Адвокатска колегия Бургас, Адвокатска колегия Благоевград, Адвокатска колегия Пазарджик, Адвокатска колегия Пловдив и Адвокатска колегия София и Адвокатска колегия Хасково.

С уважение,

_____
/за АК – Бургас/

_____
/за АК – Благоевград /

_____
/за АК – Пазарджик /

_____
/за АК – Пловдив /

_____
/за АК – София /

_____
/за АК – Хасково /